

PLA D'ACCIÓ PER A LA BIODIVERSITAT CULTIVADA

Accions per a la preservació i foment de les varietats locals de les Illes Balears

Els recursos fitogenètics per a l'alimentació i l'agricultura són motiu de preocupació comuna a tots els territoris, atès que tots ells depenen en gran mesura dels recursos procedents d'altres llocs, especialment de llocs on l'agricultura ha tingut i continua tenint tradició i presència en la societat. Aquests recursos, tant les llavors i el material de propagació vegetatiu com el coneixement associat, que són una contribució passada, present i futura de l'agricultura, actualment estan sotmesos globalment, a un procés d'erosió i pèrdua.

Els models agrícoles moderns, fruit de la revolució verda, han conduït, entre moltes altres conseqüències, a simplificar els agrosistemes i a reduir-ne la biodiversitat, tant de l'entorn silvestre com de l'agrícola, fet que ha comportat una debilitat més gran davant els canvis.

Malgrat tot, les Illes Balears gaudeixen d'una rica biodiversitat agrícola. El seu caràcter insular, junt amb la diversitat de climes i terres i la cultura pagesa, han generat un ample ventall de varietats locals. D'aquí la importància de preservar aquesta riquesa única.

El Decret 13/2018, de 18 de maig, pel qual es crea el Catàleg de les varietats locals d'interès agrari de les Illes Balears té per objecte crear i regular el Catàleg de varietats locals d'interès agrari de les Illes Balears, establir les condicions per inscriure-hi varietats locals i crear la Comissió de Varietats Locals de les Illes Balears.

OBJECTIU GENERAL.

Aquest Catàleg es configura com l'instrument per vetllar per la tutela i la difusió del patrimoni fitogenètic de les Illes Balears, i per recopilar i identificar les varietats locals i els coneixements tradicionals que hi estan associats.

A més, mitjançant aquest mateix Decret 13/2018, es crea la Comissió de Varietats Locals de les Illes Balears com a òrgan consultiu, de proposta, d'estudi, assessorament i coordinació en matèria de varietats locals de les Illes Balears, adscrita a la Conselleria d'Agricultura, Pesca i Alimentació del Govern de les Illes Balears.

La Comissió de Varietats Locals de les Illes Balears té diverses funcions, entre elles:

a) Comprovar el contingut de la memòria tècnica per a la inscripció en el Catàleg.

- b) Examinar i valorar les sol·licituds d'inscripció de les varietats locals en el Catàleg.
- c) Proposar al conseller de Medi Ambient, Agricultura i Pesca la inscripció de varietats en el Catàleg.
- d) Informar sobre les consultes relacionades amb les varietats locals de les Illes Balears.
- e) Promoure mesures per a la utilització i la valoració de les varietats locals de les Illes Balears, així com elevar una proposta de pla d'acció quadriennal a l'aprovació del conseller.
- f) Proposar a les administracions mesures per a la recuperació, la conservació, la promoció i l'ús sostenible de la biodiversitat cultivada de varietats locals de les Illes Balears.
- g) Protegir les denominacions de varietats locals i evitar-ne l'ús en marques o usos comercials que puguin induir a error per la semblança del nom.
- h) Qualsevol altra funció que li sigui conferida.

Davant aquesta oportunitat de vetlla conjunta de les distintes entitats que formen la comissió i per tal de promoure accions per a la recuperació, la conservació, la comercialització i l'ús i la divulgació de les varietats locals de les Illes Balears, es posa en marxa aquest Pla d'acció per a la biodiversitat cultiva de les Illes Balears.

Aquest pla engloba les accions que ja s'estan duent a terme per part de totes les entitats que treballen amb varietats locals a les Illes, però també s'han inclòs aquelles que per una raó o altra no s'estan executant. Es divideix en 4 eixos principals, que s'aniran revisant any rere any d'acord amb els criteris que adopti la Comissió de Varietats Locals. N'és feina de la Comissió vetllar pel compliment d'aquest Pla.

Adjunt a aquest pla, s'hi haurà d'acompanyar una memòria anual de feines executades en base a aquests eixos.

OE.1. RECUPERACIÓ, DESCRIPCIÓ I CONSERVACIÓ I DE VARIETATS LOCALS				
ACTUACIÓ	INDICADOR D'IMPACTE	ÒRGAN ACTOR	PRESP. ANUAL	PRESP. 2021-2027
A.1. Recuperació de les varietats locals.				
A.1.1. Establir protocols de prospecció, multiplicació, conservació dels recursos fitogenètics, tant entre illes com dins cada illa.	- Nombre de protocols establerts		370.000 €	2.220.000 €
A.1.2. Dur a terme actuacions de prospecció, regeneració i multiplicació de recursos fitogenètics.	- Nombre d'accessions prospectades - Nombre d'entrevistes informadores - Nombre de varietats/accessions regenerades i multiplicades	CAIB		
A.1.3. Conservar les col·leccions, seguiment i control periòdic de l'estat dels bancs de germoplasma.	- Nombre de varietats/accessions conservades als bancs - Nombre de noves varietats/accessions als bancs - Estat de conservació de les varietats	CAIB		
A.1.4. Realitzar un inventari de la biodiversitat agrícola a cada Illa. Definir el concepte d'erosió genètica elaborar un llistat de les varietats locals en risc. Especificar, si existeix, una entitat o empresa multiplicadora. * La informació de l'inventari serà de lliure accés per als membres de la Comissió de Varietats Locals.	- Nombre de varietats inventariades - Nombre de varietats en risc d'erosió genètica			
A.2. Descripció de varietats locals.				
- A.2.1. Elaborar les memòries tècniques descriptives, que seran aprovades per Comissió.	- Nombre de memòries tècniques elaborades - Nombre de memòries tècniques millorades o modificades	CAIB		
A.2.2. Elaborar fitxes descriptives de varietats locals.	- Nombre de fitxes introduïdes al catàleg	CAIB		
A.3. Cohesió dels bancs de germoplasma.				
A.3.1. Cohesió entre tots els bancs de germoplasma existents a les Illes i que aquesta informació pugui estar a l'abast públic.	- Nombre de reunions de coordinació	CAIB		
A.3.2. Promoure que les Administracions locals, autonòmiques i nacionals tinguin una còpia de seguretat de totes les varietats locals de la resta de bancs de les Illes. Posar en marxa la transferència de llavors mitjançant els Acords de Transferència de Materials (ATM). * La informació dels bancs de germoplasma de les Illes Balears serà accessible per als membres de la Comissió, així com la disponibilitat de llavors.	- Nombre d'entrades rebudes al BGIB - Nombre d'entrades enviades al CRF	CAIB		

OE.2. COMERCIALIZACIÓ DE LES VARIETATS LOCALS						
ACTUACIÓ	INDICADOR D'IMPACTE	ÒRGAN ACTOR	PRESP. ANUAL	PRESP. 2021-2027		
A.4. Regulació de la comercialització de les varietats locals.						
A.4.1. Sol·licitar la inscripció de varietats al Registre de varietats.	- Nombre de varietats inscrites al RVC - Nombre de varietats en procés d'inscripció al RVC	CAIB	7.000 €	42.000 €		
A.4.2. Vetllar contra les apropiacions i usos indeguts de les denominacions de varietats locals, tant d'aquelles que ja estan registrades com de les que no.	- Nombre d'actuacions en casos d'apropriacions indegudes					
A5. Estat de la comercialització de varietats locals						
A.5.1. Avaluar la comercialització de material vegetal.	- Nombre de productors de material vegetal - Nombre de comercialitzadors de varietats locals - Nombre i quantitat de varietats comercialitzades	CAIB				
A.5.2. Avaluar la comercialització del producte final.	- Nombre de productors que produeixen - Nombre de comerços que comercialitzen varietats locals - Nombre i quantitat de varietats que es comercialitzen - Volum de la producció de varietats locals					

OE.3. PROMOCIÓ, DIFUSIÓ I ÚS SOSTENIBLE DE LES VARIETATS LOCALS				
ACTUACIÓ	INDICADOR D'IMPACTE	ÒRGAN ACTOR	PRESP. ANUAL	PRESP. 2021-2027
A.6. Divulgació de les varietats locals dins l'àmbit agroalimentari.				
A.6.1. Difondre el Catàleg de varietats locals. Crear un mapa de projectes dels diferents actors implicats.	- Nombre de millores al web - Nombre d'experiències i projectes de conservació inclosos al mapa - Nombre de visites al web	CAIB	10.500€	63.000 €
A.6.2. Realitzar campanyes de promoció, sensibilització i programes de custòdia de les varietats locals i els coneixements associats dirigides a: sector agrari, consumidors finals, restauració i comunitat educativa. * Promoure el caràcter participatiu de les accions realitzades i de la inclusió de grups desfavorits (migrants, dones, persones en exclusió social).	- Nombre de notícies relacionades amb VL - Nombre d'accions de promoció i divulgació de varietats locals i abast - Nombre de material divulgatiu editat - Nombre d'horts socials i escolars	CAIB		
A.6.3. Promoure la creació d'un distintiu diferenciat que reconegui i diferenciï les varietats locals i l'agrobiodiversitat que representen.	- Nombre de distintius creats en varietats locals - Nombre d'usuaris que empren distintius			
A.7. Proposta de millores i noves línies d'ajudes pel foment de la conservació, comercialització i ús de les varietats locals.				
A.7.1. Revisar, fer propostes de millora i noves propostes de les línies d'ajuda específiques en matèria de recursos fitogenètics del FOGAIBA i altres organismes i/o administracions locals.	- Nombre de sol·licituds per línia - Nombre d'expedients aprovats per línia - Nombre de propostes de modificacions de línies existents - Nombre de noves propostes presentades a FOGAIBA - Nombre de noves línies relacionades amb varietats locals	CAIB		
A.7.2. Establir protocols per a la identificació de les varietats subvencionables.	- Nombre d'inspeccions realitzades - Nombre de varietats subvencionables identificades	CAIB		
A.8. Creació d'una xarxa de pagesos multiplicadors i conservadors de varietats locals.				
A.8.1. Afavorir l'intercanvi de llavors i material de multiplicació així com el seu coneixement entre els pagesos i els banc privats.	- Nombre de membres de la xarxa - Nombre de transferències de llavors			
A.8.2. Promoure assessorament tècnic als agricultors i viveristes de varietats locals. Impulsar la creació d'una Agrupació de Defensa Vegetal específica i/o crear fitxes d'assessorament que donin suport tècnic a la producció i conservació, selecció i millora	- Nombre d'assessors tècnics en varietats locals - Nombre d'empreses assessorades - Nombre de fitxes d'assessorament creades			

de les varietats locals.	- Nombre de persones a les que han arribat les fitxes (format físic, xarxes i web)			
A.9. Dinamització a través de la conservació en finques públiques.				
A.9.1. Impulsar la conservació amb l'establiment de noves col·leccions, així com la producció de llavors i material de multiplicació vegetativa de varietats locals en finques públiques.	- Nombre de col·leccions en finques públiques i estat d'aquestes. - Superfície de col·leccions de fruiters conservats. - Superfície cultivada de llavors en finques públiques.	CAIB		
A.9.2. Difondre aquestes iniciatives i editar material divulgatiu i educatiu, i fomentar les visites escolars i altres grups d'interès.	- Nombre d'accions de difusió dutes a terme en finques públiques - Nombre de fitxes, cartells, pòsters divulgatius elaborats	CAIB		

OE.4. RECERCA, INNOVACIÓ I TRANSFERÈNCIA DE VARIETATS LOCALS						
ACTUACIÓ	INDICADOR D'IMPACTE	ÒRGAN ACTOR	PRESP. ANUAL	PRESP. 2021-2027		
A.10. Projectes de recerca i transferència sobre la biodiversitat.						
A.10.1. Afavorir els grups operatius, la investigació i el desenvolupament en varietats locals duta a terme per les universitats, associacions, fundacions i centres de recerca.	- Línies d'ajuda en què la biodiversitat cultivada sigui un criteri de puntuació - Nombre de projectes de recerca basats en biodiversitat cultivada - Nombre de treballs finals de grau, màster i doctorat en matèria de varietats locals	CAIB	127.000 €	762.000 €		
A.10.2. Impulsar projectes d'investigació participativa en les diferents illes. Projectes que comptin amb la integració de pagesos i organitzacions; millora participativa; recuperació de coneixements tradicionals i el foment de la seva transferència intergeneracional.	- Nombre de projectes de recerca entre illes - Nombre de projectes relacionats amb la transferència intergeneracional					
A.10.3. Transferència I+D.	- Nombre d'articles publicats en matèria de varietats locals - Nombre de jornades realitzades	CAIB				
A.11. Formació agrària per a la biodiversitat.						
A.11.1. Introduir aspectes essencials per a la formació en la biodiversitat cultivada dins els diferents programes formatius reglats.	- Presència o absència de continguts en matèria de biodiversitat cultivada dins dels plans de formació					
A.11.2. Promoure, en la formació no reglada, cursos relacionats en el cultiu i/o coneixement de varietats locals.	- Nombre de cursos realitzats - Presència o absència de criteris de puntuació en matèria de biodiversitat cultivada dins del pla de formació	CAIB				